

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **A. D. i P. O. A.**

uniewinnionych od zarzutu popełnienia czynu zakwalifikowanego z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 r., poz. 2277 t.j.),
na posiedzeniu bez udziału stron (art. 539e § 1 k.p.k.),
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 4 lipca 2024 r.,
skarg obrońców oskarżonych na wyrok sądu odwoławczego - Sądu Okręgowego w Siedlcach
z dnia 23 lutego 2024 r., sygn. II Ka 775/23,
uchylający w części wyrok Sądu Rejonowego w Łukowie
z dnia 27 czerwca 2023 r., sygn. II K 759/21, i w tym zakresie
przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania
na podstawie art. 539e § 2 *in principio* k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1. skargi oddalić;**
- 2. obciążyć oskarżone A. D. i P. O. A. kosztami sądowymi postępowania skargowego w częściach na nich przypadających.**

UZASADNIENIE

A. D. i P. O. A. zostały oskarżone m. in. o to, że w okresie od dnia bliżej nieustalonego do dnia 19 stycznia 2021 r., w Ł., województwa [...]. wspólnie i w porozumieniu, w lokalu przy ul. [...] dokonywały sprzedaży napojów alkoholowych bez wymaganego zezwolenia, tj. o czyn z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 26

października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2019.2277 t.j. z dnia 2019.11.19) (czyn z pkt. II aktu oskarżenia).

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 27 czerwca 2023 r., sygn. II K 759/21, A. D. i P. O. A. zostały uniewinnione od popełnienia czynu zarzucanego im w pkt. II aktu oskarżenia (*pkt V*).

Rozstrzygnięcie to zostało poddane kontroli odwoławczej na skutek apelacji wniesionej m. in. przez prokuratora, który zaskarżył wyrok sądu pierwszej instancji w części dotyczącej orzeczenia o winie oskarżonych w zakresie czynu zarzucanego im w pkt. II aktu oskarżenia — na niekorzyść oskarżonych.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 23 lutego 2024 r., sygn. II Ka 775/23, uchylił zaskarżony wyrok sądu *a quo* w zakresie czynu zarzucanego oskarżonym A. D. i P. O. A. w pkt. II aktu oskarżenia i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Rejonowemu w Łukowie do ponownego rozpoznania (*pkt I*), a w pozostałej części utrzymał go w mocy (*pkt II*). Ponadto sąd rozstrzygnął w przedmiocie kosztów postępowania (*pkt III*).

W skardze na wyrok sądu odwoławczego zaskarżony co do pkt. I w zakresie dotyczącym oskarżonej A. D., obrońca zarzuca orzeczeniu sądu *ad quem* naruszenie art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. na skutek uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 27 czerwca 2023 r., sygn. II K 759/21 w zakresie czynu zarzucanego oskarżonej A. D. w pkt. II aktu oskarżenia i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, przy powołaniu się na regułę *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k., mimo że nie zachodzi podstawa do odmiennej oceny materiału dowodowego, zalegającego w aktach sprawy, niż ta, której dokonał Sąd Rejonowy w Łukowie, ponieważ była ona prawidłowa, swobodna oraz z należyтым uwzględnieniem wymogów statuowanych przez treść art. 4, 7 oraz 410 k.p.k., stąd brak było uzasadnienia do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

W konkluzji autorka skargi na wyrok sądu odwoławczego wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części, tj. co do pkt. I i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania.

Podobnie w skardze na wyrok sądu odwoławczego zaskarżony co do pkt. I w zakresie dotyczącym oskarżonej P. O. A., obrońca zarzuca orzeczeniu sądu *ad quem* naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. na skutek uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 27 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 759/21 w zakresie czynu zarzucanego oskarżonej i A. D. w pkt. II aktu oskarżenia i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, przy powołaniu się na regułę *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k., mimo że nie zachodzi podstawa do odmiennej oceny materiału dowodowego, zalegającego w aktach sprawy, niż ta, której dokonał Sąd Rejonowy w Łukowie, ponieważ była ona prawidłowa, swobodna oraz z należyтым uwzględnieniem wymogów statuowanych przez treść art. 4, 7 oraz 410 k.p.k., stąd brak było uzasadnienia do wydania orzeczenia kasatoryjnego.

W konkluzji autor skargi na wyrok sądu odwoławczego wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedziach na skargi na wyrok sądu odwoławczego wniesionych przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w Łukowie ich autorka wniosła o oddalenie skarg.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione przez obrońców oskarżonych A. D. i P. O. A. skargi na wyrok sądu odwoławczego okazały się oczywiście bezzasadne i jako takie podlegały oddaleniu.

Skargę na wyrok sądu odwoławczego można wnieść wyłącznie z powodu naruszenia przez wyrok sądu odwoławczego (którym uchylono wyrok sądu pierwszej instancji i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania) art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w przepisie art. 439 § 1 k.p.k. (art. 539a § 3 k.p.k.). Skierowana przeciwko wyrokowi odwoławczemu o charakterze kasatoryjnym skarga nie może być zatem traktowana — co należy silnie zaakcentować — jako surogat procesowy zwyczajnego środka odwoławczego czy

też stanowić wehikułu procesowego wykorzystywanego jako platforma dla podnoszenia innych zarzutów, niż nawiązujące do naruszenia przepisów wskazanych w art. 539a § 3 k.p.k. Nie służy ona bowiem ponownej weryfikacji zarzutów wyartykułowanych w zwyczajnym środku odwoławczym czy sanowaniu innych uchybień, których ewentualnie miał się dopuścić sąd odwoławczy. Jak trafnie podnosi się w orzecznictwie „Sąd Najwyższy, jako organ procesowy powołany - w myśl przepisów Rozdziału 55a Kodeksu postępowania karnego - do rozpoznawania skargi na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego, nie jest organem uprawnionym do dokonywania własnej oceny, ani zasadności zarzutów podnoszonych w apelacjach stron do których odnosi się ten zaskarżony wyrok, ani też do przeprowadzania analizy poprawności argumentacji zaprezentowanej w związku z tymi zarzutami przez sąd odwoławczy” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2020 r. sygn. V KS 19/20, SIP «Lex» nr 3127136). W innym judykacie najwyższy organ władzy sądowej uznał, że cyt.: „postępowanie w trybie skargi na wyrok sądu odwoławczego nie służy do dublowania przeprowadzonej już w sprawie kontroli odwoławczej. Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest tylko stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2019 r. sygn. II KS 8/19, SIP «Lex» nr 2683385).

Przesłanki, których zmaterializowanie się obliguje sąd odwoławczy do wydania orzeczenia kasatoryjnego i przekazania sprawy do rozpoznania sądowi pierwszej instancji zostały sprecyzowane w treści przepisu art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. Ustawa postępowania karnego wymienia wśród nich wystąpienie którejkolwiek z bezwzględnych przyczyn odwoławczych wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., niezbędność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego oraz konieczność procedowania przez sąd odwoławczy w sposób zgodny z dyspozycją reguły *ne peius*, która ogranicza procesową dopuszczalność wydania przez sąd *ad quem* orzeczenia skazującego w układzie procesowym, w którym sąd pierwszej instancji uniewinnił oskarżonego.

Przedmiotem kontroli prowadzonej przez najwyższą instancję sądową w ramach postępowania zainicjowanego skargą na wyrok sądu odwoławczego jest zatem orzeczenie kasatoryjne objęte skargą na wyrok sądu odwoławczego (art. 539a § 1 k.p.k.), które poddawane jest weryfikacji wyłącznie poprzez pryzmat uchybień wskazanych w przepisie art. 539a § 3 k.p.k. i badanie, czy mimo tego, że warunki te się nie zmaterializowały i w konsekwencji brak było podstaw do orzekania kasatoryjnego, to sąd *ad quem* wadliwie wydał tego typu orzeczenie. Poddając analizie zaskarżone orzeczenie sądu odwoławczego z tej perspektywy Sąd Najwyższy nie przeprowadza jednak kontroli o charakterze apelacyjnym, to znaczy nie bada ponownie zasadności sformułowanych w zwyczajnym środku odwoławczym zarzutów ani też nie kontroluje orzeczenia sądu drugiej instancji pod kątem istnienia ewentualnych innych uchybień o charakterze apelacyjnym, lecz weryfikuje, czy w istocie doszło do zmaterializowania się — oraz wyartykułowania tego przez sąd przeprowadzający kontrolę apelacyjną — przesłanek prawnych uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego, taksatywnie wymienionych w treści przepisu art. 539a § 3 k.p.k.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że — w sposób nienaruszający prawa procesowego, w szczególności zaś art. 7 k.p.k. — sąd *ad quem*, po przeprowadzeniu pogłębionej analizy materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie (przede wszystkim zaś depozycji świadka K. M. z postępowania przygotowawczego (*k. 35-36 akt*) oraz protokołu przeszukania lokalu przy ul. [...] w Ł. w dniu 18 stycznia 2021 r. (por. w szczególności spis i opis rzeczy znajdujący się na *k. 10 akt*, z którego wynika, że w lokalu tym ujawniono ponad 150 puszek piwa różnych marek), doszedł do przekonania, że oskarżone A. D. i P. O. A. należałoby uznać winnymi zarzuconego im czynu opisanego w pkt. II aktu oskarżenia i wydać orzeczenie skazujące.

Odrębną kwestią jest dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych co do tego, czy alkohol w lokalu był „podawany”, czy „sprzedawany” przez oskarżone. Jednak ich dokonanie jest dopuszczalne w zakresie granic czynu zarzuconego oskarżonym w pkt II aktu oskarżenia. Kwestią dyskusyjną było bowiem opisanie przez oskarżyciela publicznego zarzuconego oskarżonym zachowania jako

„dokonywania sprzedaży napojów alkoholowych bez wymaganego zezwolenia”. Zagadnienie to prawidłowo zresztą sygnalizuje sąd odwoławczy w pisemnych motywach wyroku z dnia 23 lutego 2024 r. sygn. II Ka 775/23, stwierdzając, że zachowanie zarzucone oskarżonym należałoby na podstawie przeprowadzonych dowodów opisać inaczej, nie wychodząc jednocześnie poza granice tożsamości zarzuconego w akcie oskarżenia czynu.

Pogląd sądu *ad quem* o konieczności wydania orzeczenia skazującego obie oskarżone opiera się w tym zakresie na rzetelnie uzasadnionym stanowisku, kontestującym prawidłowość oceny dowodów przeprowadzonej przez sąd pierwszej instancji i wskazującym na to, że przeprowadzenie oceny zgromadzonych w sprawie dowodów z respektowaniem zasady swobodnej oceny dowodów prowadzi do wniosku o sprawstwie oskarżonych.

Ustosunkowując się do postawionego w apelacji oskarżyciela publicznego zarzutu naruszenia przepisu art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k. trafnie wskazał sąd *ad quem* na to, że cyt.: „„obciążający dla oskarżonych kontekst zeznań świadka K. M. [jest] nader czytelny [...]. Z zeznań tego świadka jednoznacznie wynika, że piwo podawała graczom, którzy rozpoczęli grę i w tym celu wrzucili pieniądze do automatu do gier, oskarżona P. O. A., która działając w porozumieniu z oskarżoną A. D. i pod jej nadzorem, a także przy pewnej pomocy tego świadka, zapewniała odpowiednią, znacznie przekraczającą indywidualne potrzeby ilość oraz asortyment tego napoju, dostępnego w lokalu, gdzie był on podawany w okolicznościach wskazujących na dokonywanie obrotu detalicznego bez wymaganego zezwolenia. Zgodzić się należy, że w sprawie brak jest dowodów, aby dostępny w lokalu alkohol sprzedawano jego klientom, jednakże z zeznań świadka K. M. M. wynika jednoznacznie, że alkohol ten za wiedzą i zgodą oraz na rachunek oskarżonej A. D. podawała klientom lokalu oskarżona P. O. A. w okolicznościach wskazujących na to, że jest to obrót detaliczny tym napojem, dokonywany bez wymaganego zezwolenia” (sekcja 3.2. uzasadnienia formularzowego zaskarżonego wyroku – Stanowisko sądu odwoławczego wobec zgłoszonych zarzutów i wniosków; *podkr. — SN*).

Wprawdzie w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji w sposób nacechowany pewną ambiwalencją stwierdzono, że cyt.: „[...] poczyniona przez Sąd Okręgowy analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doprowadziła do uznania, iż realnym jest do przyjęcia analiza prawna przyjęta w złożonej apelacji”, to jednak lektura dalszej partii pisemnych motywów nie pozostawia już jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że sąd *ad quem* uznał, że oskarżone należałoby skazać w ramach czynu zarzuconego w pkt. II aktu oskarżenia (ale opisanego w sposób zmodyfikowany w zakresie znamienia sprzedaży napojów alkoholowych w wypadkach, kiedy jest to zabronione, albo bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom — art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi).

Konkluzja uzasadnienia rozstrzygnięcia instancji odwoławczej, w której wskazano na to, że u podstaw wydania orzeczenia kasatoryjnego co do rozstrzygnięcia sądu orzekającego *in merito* odnoszącego się do czynu opisanego w pkt. II aktu oskarżenia legła dyspozycja przepisu art. 454 § 1 k.p.k., tj. procesowy zakaz *ne peius* nie pozostawia najmniejszych wątpliwości co do tego, że dokonana przez instancję odwoławczą w toku postępowania apelacyjnego ocena dowodów przeprowadzonych w sprawie i udokumentowanych zgodnie z wymogami ustawy postępowania karnego doprowadziła Sąd Okręgowy w Siedlcach do wniosku, że nieodzowne stało się skazanie oskarżonych (inna sprawa, że przy przyjęciu kwalifikacji z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, jednak przy innym opisie zarzuconego czynu w płaszczyźnie znamion, którymi operuje powołany przepis).

Sumując należało zatem powiedzieć, że wydając orzeczenie kasatoryjne sąd odwoławczy postąpił zgodnie z regułą *ne peius* wynikającą z przepisu art. 454 § 1 k.p.k. Po rozpoznaniu zarzutów apelacji oskarżyciela publicznego oraz przeprowadzeniu własnej, detalicznej analizy relacji procesowej złożonej przez świadka K. M. oraz protokołu przeszukania lokalu, w którym prowadzone były gry hazardowe na automatach do gier prawidłowo doszedł do wniosku sąd *ad quem*, że A. D. i P. O. A. należałoby obie oskarżone uznać winnymi popełnienia zarzuconego

im czynu opisanego w pkt. II części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 27 czerwca 2023 r.), odośnie co do którego zostały one uwolnione od odpowiedzialności karnej wyrokiem Sądu Rejonowego w Łukowie (pkt V części dyspozytywnej wyroku). Z uwagi na kateryczne implikacje wynikające z blokady procesowej przewidzianej przez art. 454 § 1 k.p.k., stojącej na przeszkodzie orzekaniu reformatoryjnemu w takim układzie procesowym, Sąd Okręgowy w Siedlcach nie miał zatem innego wyjścia, jak tylko uchylić zaskarżone orzeczenie sądu *a quo* z dnia 27 czerwca 2023 r., sygn. II K 759/21 i przekazać sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Nie ma przy tym racji skarżący gdy twierdzi, że sąd odwoławczy miał się rzekomo dopuścić obrazy przepisu art. 437 § 2 k.p.k., albowiem „odmiennie [niż sąd pierwszej instancji] ocenił materiał dowodowy zalegający w aktach sprawy [a ocena], której dokonał Sąd Rejonowy w Łukowie, [...] była prawidłowa, swobodna oraz z należyтым uwzględnieniem wymogów statuowanych przez treść art. 4, 7 oraz 410 k.p.k., stąd brak było uzasadnienia do wydania orzeczenia kasatoryjnego”. Przeprowadzona przez sąd drugiej instancji ocena dowodów nie charakteryzuje się wadliwością w płaszczyźnie dyrektyw swobodnej oceny dowodów, wręcz przeciwnie – w prawidłowy sposób uwzględnia całą treść zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i bazuje na jej wszechstronnej analizie, w szczególności zaś na kompleksowej ocenie zeznań świadka K. M.

Skargi na wyrok sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w Siedlcach wniesione przez obrońcę oskarżonych A. D. i P. O. A. adw. P. D. należało więc w konsekwencji oddalić, zaś kosztami postępowania nadzwyczajnozaskarżeniowego związanymi z postępowaniem zainicjowanym wniesieniem skargi na wyrok sądu odwoławczego obciążyć oskarżone w częściach na nie przypadających.

SSN Antoni Bojańczyk

[PGW]

[a!]